

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐԺ-ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
Տ. Տ. ԳԵՎՈՐԳ Զ-Ի ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ
ՌՈՒՍԱՑ ՊՐԱՎՈՍԼԱՎ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՎՏՈԿԵՖԱԼՈՒԹԵԱՆ
500-ԱՄՅԱ ՀՈԲԵԼՑԱՆԻ ԱՌԹԻՎ

ԶԵՐԴ ՍՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԳԵՐԱՇՆՈՐՀ ՀՈԳԵՎՈՐ ԵՂԱՅՐՆԵՐ ԵՎ ՊԱՏՐԻԱՐԺԱՆ ՀՅՈՒՐԵՐ

Նորին Վեհափառություն Մոսկվայի և Համայն Ռուսիո Պատրիարք Ալեքսանդր, Մեր սիրեցյալ եղբայրն ի Քրիստոս, բարեհաճել է Հայաստանյայց Ազգային Առաքելական Եկեղեցու Պետիս հրավիրել Ռուս մեծ ժողովրդի և նորա հարազատ Պրավոսլավ Եկեղեցու ազգային-կրոնական անկախության հինգհարյուրամյակի աճյալ նշանակալից պատմական տոնախմբության:

Ս. էջմիածնի Ամենայն Հայոց Մայրաքոյն Պատրիարք-Կաթողիկոսը իրավամբ ուրախ է, որ քախտավոր հնարավորություն է ներկայանում անհնապես հոգևոր հաղորդակցություն ունենալու Ռուսաց պրավոսլավ Եկեղեցու Գերաշնորհ Փանանայապետի, կրթված և լուսամիտ հոգևոր հովիվների և քրիստոսասեր աշխարհականների հետ:

Մենք ի սրտե ուրախ ենք նաև, որ երջանիկ առիթ է ներկայանում անմիջական հաղորդակցության և եղբայրական ողջագործանքի այլ ուղղափառ եկեղեցիների և կրոնական համայնքների ականավոր պետերի ու արժանավոր ներկայացուցիչների հետ:

Ռուս մեծ ժողովրդի տարեբային անհաղթելի կամքով, Մոսկովյան Ռուսիո պայծառառեն գերիշխանի փառափայլան իմաստությանը և ուղղափառության հախանձախրնդիր ռուս եպիսկոպոսների աստուածաշունչ որոշմամբ, 500 տարի առաջ, Կիևի և Համայն Ռուսիո միտրոպոլիտ է ընտրվում հայրենի երկրի մեծ վրտակիր, Ռյազանի Եպիսկոպոս Երանելագույն ԻՈՆՆԸ: Ռուսիո միտրոպոլիտի ուրբազան գահը արժանավորապես և ըստ աստուածային կամաց գրավեց Գերաշնորհ ռուս Եպիսկոպոս, ընտրված ռուս Ե-

պիսկոպոսների կողմից, անկախ Պուսո Հունաց Պատրիարքից և ազատ բյուզանդական կայսրների կեսարական հավակնություններից:

Ռուսաց պրավոսլավ մեծ Եկեղեցին, որ մինչ այդ էլ ժողովրդական էր ըստ հոգվո և ազգային ըստ գործառնության, հետ այսու դարձավ հաստատապես և անվերադարձ ավտոկեֆալ-ինքնուրույն՝ կանոնապես և անկախ՝ նվիրապետությամբ: Ընդմիջտ և իսպառ ազատվելով պետականորեն հիմնացումից, քարոյապես անկայուն և ուղղափառության հանդեպ անհաստատ Բյուզանդիոնից, Ռուսական պրավոսլավ Եկեղեցին նոր ույծով և առավել վստահությամբ ձեռնամուխ եղավ ռուս ժողովրդի հոգևոր լուսավորության և քարոյական դաստիարակության, ռուս երկրի զարգացման և ամրապնդման, ռուս պետության անվտանգության ու հզորության փառապանծ գործին:

Այսօրվա պատմական հանդեսին, մեզանից յարափանջյուրի հոգեկան տեսողության առաջ, որպես կենդանի, պատկերանում են պայծառ կերպարները ռուս ժողովրդի մեծ վրտակիրների և Ռուսաց պրավոսլավ Եկեղեցու սուրբ սխրագործներին՝ միտրոպոլիտներ Պյոտրի և Ալեքսեի, Իոնի և Ֆիլիպպի, Գերմոգենի և Ֆիլարետի և այլ փանանայապետների ու հովիվների, որոնք իրենց լուսավոր միտքը, ազնիվ սիրտը, սուրբ հավատը, չեղմ սերը, բարի կամքը ի սպաս դրեցին, իսկ ուրիշները նաև իրենց սուրբ կյանքը գնեցին, քաղմադարյան պայքարում Ռուս ժողովրդի հայրենահավաքի, հայրենի երկրի ազատության, ռուս ժողովրդի ազգային

միության, ոռոսական պետության ֆաղափարական հզորության և ուղղափառ հավատացյալ հոտի հոգևոր կրթության ու բարոյական կատարելության համար:

Ձեն պակասել երբեք ոռոսական սրբազան երկրում, մեր այնքան երջանիկ վերանորոգյալ Հայրենիքում, ժողովրդի հոգածունենեմ ու եկեղեցու սխրագործները: Այս պատմական հանդիսավոր ժամին աննկատելի արձանանում է ժողովրդի վշտակրի և հոգևոր սխրագործի պայծառ կերպարը, որ սրբակենցաղ ապրել, ստեղծագործել, վառվել ու մարել է մեր օրերում և մեր մեջ, սրբազան կերպարը մեծ ծերունու, երջանկահիշատակ Հոր. Մոսկվայի ու Համայն Ռուսիո Սերգիյ Պատրիարքի, որ իր կյանքում ու զործերով արժանացել էր ժողովրդի սիրույն, իշխանության հարգանքին. հիշատակն արդարոց օրհնությամբ հիշեսցի և երկնային երանության հավետ արժանասցի: Նաև հավերժ հիշատակ ժողովրդի վշտակիրներին և Ռուսաց պրավոսլավ եկեղեցու սխրագործներին:

Ազատագրվելով ցարական ինքնակալության շղթաներից և վայելելով կրոնական ազատության մեծ խառտիայի՝ ՍՍՌ Միության Կոնստիտուցիայի բոլորանվեր պաշտպանությունը, ուղղափառ դավանության, ավետարանական ճշմարտության և արդարոց ու սխրագործաց ավանդներին հավատարիմ Ռուսաց եկեղեցին, որին ներկայումս գլխավորում է Ամենապատիվ Սրբազան Ալեքսի Պատրիարքը, իր բարձր առաքինություններով և ջերմ կրոնական նախանձախնդրությամբ ողջ ուղղափառ աշխարհին հայտնի է և համաժողովրդական հարգանքին արժանացած:

Ռուսաց պրավոսլավ եկեղեցին եռանդուն, արդյունավետ և ներշնչյալ աստուածաճանոցործ է կառարում ժողովրդի կրոնական դատարարական անդաստանում, խաղաղ ստեղծագործական աշխատանքի ազնիվ ասպարեզում, հանուն իրավունքի և արդարության համար մղվող պայքարի դաշտում, հանուն ազատության ու ղեմակրատիայի, հանուն ամբողջ աշխարհի խաղաղության ու երջանկության, հանուն բոլոր ժողովուրդների ավետարանական սիրո ու բնիստոնական եղբայրության:

Մենք, Հայաստանյայց հիևավուրց Ազգային և Առաքելական եկեղեցու համաժողովրդական փնով միաձայն ընտրյալ Պետոս, Մեր հոտի անունից, ինչպես Սովետների մեծ

երկրում երջանիկ ապրող, այնպես և արտասանմանում ողբերգական կյանքով պանդրխտող և դարերով կարոտով տենչացող իր ջերմ սիրելի պատմական Հայրենիքին, այս խորհրդավոր ժամին, ի տես համայն աշխարհի, ամբողջ հոգով ու սիրով բացականչում ենք.

Փա՛նք և պարծանք Ռուսաց պրավոսլավ մեծ եկեղեցուն:

Փա՛նք ու պարծանք Մոսկվայի և Համայն Ռուսիո մեծ Պատրիարքին, մեր ամենհից սիրված սրբազան եղբոր Ալեքսիին:

Փա՛նք ու պարծանք արժանավոր հովիվներին և համայն ուղղափառ բնիստոսասեր զինվորյալ մանկանց:

Սոցիալական անարդարության, ֆաղափական ռեակցիայի, հոգևոր խավարասիրության, ազգային ստրկացման և կրոնամոլ բշնամասիրության սև ույծերը չեն բնած: Տեսնելով ժողովուրդների հերոսական պայքար հանուն իրենց իրավունքի և արդարության, ազատության և երջանկության — նրանք, այդ սև ույծերը շարամտորեն նոր դավեր են նյութում և նորանոր շղթաներ կոփում զարթոնք ապրող ժողովուրդների համար: Divide et impera հռոմեա-բյուզանդական ցեղարհստական ֆաղափական այս ավանգրներկայումս էլ մնում է որպես դեկավար ըսկրքուններ և հիմնական ֆաղափական իմաստությունը միջազգային ռեակցիայի:

Ինչպես միշտ անցյալում, այնպես և ներկայումս, ռեակցիայի հակասովետական մուր ույծերը չեն մոռանում նաև Հայ եկեղեցին, ակնհայտ գիտակցելով, որ թվով համեստ, բայց հոգով արի ողբերգական-հերոսական հայկական ազգի բազմադարյան ազգային եկեղեցին դարերի ընթացքում վաստակել է և այժմ էլ վայելում է առաջավոր մարդկության հատուկ համակրանքը:

Մեր բշնամիները ստանող կերպով բարբառում են իբր թե Սովետական իշխանությունը և Ռուսաց պրավոսլավ եկեղեցին, ձեռնամուխ են լինում Հայ եկեղեցու անկախության ու ազգային ինքնուրույնության վերացմանը, և որ Մոսկվայում, այս եկեղեցական ժողովում, իբր թե ձևակերպվելու է Հայ եկեղեցու լուծարքը:

Մենք, Հայաստանյայց Ազգային Առաքելական եկեղեցու ծերունազարդ Հայրապետը և Գլուխը, շնայած տկարությանս, սիրով ընդունեցինք Մեր սիրեցյալ եղբոր սրտառույ ու սիրաշատ հրավերը, որպեսզի Մեր անձ-

նական ներկայությամբ ու ելույթով այս մեծ ժողովում արտահայտեմք Մեր խորին ու անկեղծ համակրանքն ու սերը հանդեպ Ռուսաց փառապանծ սկեղեցու, Սովետական հզոր իշխանության և Ռուս մեծ ժողովրդի ու ի լուր ամենեցուն Մեր հայտարարությամբ մերկացնենք այդ նորաներյուրյալ փառափառ չարախոսությունը ուղղված Սովետական իշխանության և Ռուսաց ուղղափառ սկեղեցու հասցեին և ի չիք դարձնենք Հայ պատմական սկեղեցու հասցեին ուղղված չարամիտ ամբաստանությունն ու վիրավորանքը:

Հայ ժողովուրդը ընդունել է ֆրիստոնեությունը, որպես պետական կրոն, դեռ 303 թվին: Հայ բազմաշառչ ժողովրդի բազմադարյան պատմության ընթացքում Ս. էջմիածնի Մայրապետ Պատրիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ողբերգական ու փառավոր մեծ բաժին է վիճակվել՝ լինել իր հավատացյալ հոտի ոչ միայն կրոնական-հոգևոր ղեկավարն ու ժողովրդական լուսավորության և ժողովրդի բարոյական դաստիարակության կազմակերպողը, այլ և պաշտպանը ազգային պետականության գաղափարի, պահպանողն ու ռզնշնդը ազգային ազատագրական ավանդների և պաշտպանը Հայաստանի, Հայ սկեղեցու ու Հայ ժողովրդի իրավանգ: էջմիածնի Աթոռ գաղափարի մեջ պատմականորեն միաձուլվել են վերոնիշյալ երկյակ գաղափար-նշմարտությունը— ազգային-կրոնական անկախության գաղափարը և ազգային-փառափառական ինքնագիտակցությունը: Հայաստանի և Ս. էջմիածնի ազգային սկեղեցու ավելի քան 1500 տարվա պատմությունը, իր ողբերգությամբ ու ներոսությամբ, անընդհատ ու անձամբ մարտիրոսագրություն է: Անա այստեղ է պատմական գաղափար և անսպառ ստրյուրը Հայ ժողովրդի և նույնիսկ հրա այլադավան փոփոխմանությունների, անձնվեր սիրո և նվիրվածության հանդեպ ազգային սկեղեցու և Ս. էջմիածնի նախամեծար Աթոռի:

Հայաստանի ու Հայ սկեղեցու հազարամյա ողբերգական փառապանծ պատմությանը հայտնի են սարսուղացիչ հանցափորձեր ու դաժան հալածանքներ: Ոչ միայն հեթանոս աշխարհը ու մուսուլման իսլամը, այլ և ավելի դաժան ու անխնա, հենված հզոր պետու-

թյունների ռազմա-ստիկական ույծերի վերա, հրով ու սրով, բիրտ դաժանությամբ հարձակվել են հայ ժողովրդի ու նորա ազգային անկախ սկեղեցու վերա հույն բյուզանդացի և եզդիտ լատինացի:

Փառք և պատիվ Ռուսական պրավոսլավ մեծ սկեղեցուն, որ չնայած ցարական ինքնակալության ռուսացման փառափառության, երբեք չի հարձակվել հայ ժողովրդի խղճի ազատության, ազգային-սկեղեցական անկախության և նորա բազմադարյան սրբություն-սրբոց էջմիածնի վերա:

Թող իմանան մուսուլման բանասերները և նոցա կուլիսային ներշնչողները, որ Սովետական մեծ Կոնստիտուցիայի հավատարիմ պաշտպանության ներքո նախամեծար Ս. էջմիածինը ներկայումս ապրում է իր ազգային-կրոնական վերածննդի և ազատ բարգավաճման նոր դարաշրջանը:

Թող իմանան բոլոր հակասովետական, հակառազմափառ ու հակահայկական ներյուրանքների սիրահարները, որ ազատագրյալ աշխատանքի մեր Երկրում չկան տիրող ու թերհրավ սկեղեցիներ, որ Սովետների երկրում սկեղեցին բաժան է պետությունից, որ բոլոր կրոնական համայնքները հավասար են օրենքի առաջ, որ ոչ մի սկեղեցի չի վաշելում բացառիկ առավելություններ ու տրոնություններ, որ ազգային իրավասանմանափակումներն ու կրոնական հալածանքները հանդիսանում են ծանրագույն հանցագործություններ, ու յուր ավանդաբանությունն իրավամբ հարգող Ռուսական պրավոսլավ մեծ սկեղեցին տաժում է սրտառուչ, ազնիվ համակրանք առ Հայաստանայց Ազգային Առաքելական սկեղեցին, նորա կրոնական-նվիրապետական ինքնուրույնությունը և նախամեծար Ս. էջմիածինը:

Անա այս փառադարձ սրբազան վստահության, հարգանքի ու սիրո վերա է հիմնված զարգանում ու ամրապնդվում ճշմարիտ ֆրիստոնեական հոգևոր հաղորդակցությունը երկու ուղղափառ սկեղեցիների և եզրայրական ավետարանական բարեկամությունը Մեր ֆրիստոնեաներ հավատացյալ զավակների:

Հավերժ փառք մեծ և ազնիվ Ռուս ժողովրդին և նորա Պրավոսլավ սկեղեցուն:

ՄՈՌԿՎԱՅԻ ԵՎ ՀԱՄԱՅՆ ՌՈՒՍԻՈ
ՍՐԲԱՋՆԱԿՈՒՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԿ ԱԼԵԿՍԻ